

84.147

<p>MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN INGEKOMEN</p> <p>30 MAART 1966</p> <p>Onthoudt: BB/AZ Agenda: B66/889 Rappel na 2 weken</p>
--

s-Gravenhage, 29 maart 1966.

Ik heb de eer hiernevens aan Uwe Excellentie toe te zenden
reht door het lid der Kamer, de Heer Speertsema
bij mij, overeenkomstig art. 116 van het Reglement van Orde, ingediende
vragen. Ik neem de vrijheid U beleefdelijk te verzoeken om,
indien Uwe Excellentie die vragen mondeling wenst te
beantwoorden, mij tijdig te willen mededelen, wanneer Uwe Excellentie
daartoe wenst over te gaan. Ingevolge een bij de aanvang dezer zitting
door de Kamer genomen besluit, bestaat voor de mondelinge beantwoording
van vragen, gedaan overeenkomstig art. 116 van het Reglement van Orde,
gelegenheid elke Donderdag, waarop de Kamer vergadert, des namiddags bij
de aanvang der vergadering, met dien verstande, dat, wanneer de Kamer alleen
op Dinsdag vergadert, deze gelegenheid bestaat op Dinsdag, bij de aanvang
der vergadering.

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal,

Aan Uwe Excellentie
de Minister van Binnenlandse Zaken.

1. Kan de Minister mededelen, waarom hij pas in de *Nederlandse Staatscourant* van 22 maart 1966 zijn beschikking van 20 januari 1966 heeft doen publiceren, waarbij de stemmachine, ontworpen door de Automatic Voting Machine Corporation, werd goedgekeurd, ten bewijze waarvan op deze machine het rijkskeurmerk zou worden aangebracht?
2. Is de Minister bereid te erkennen, dat hij dientengevolge de gemeentebesturen elke mogelijkheid heeft ontnomen om tijdig vast te stellen of de machines, die immers ingevolge artikel I 27 van de Kieswet tijdig voor de verkiezingen ingericht moeten worden, inderdaad tot het door de Minister goedgekeurde merk en type behoorden?
3. Kan de Minister mededelen, of dit laatste met de gebruikte stemmachines het geval is geweest?
4. Is de Minister gerechtigd een door hem ingevolge artikel I 25 van de Kieswet verleende goedkeuring in te trekken?
5. Is de Minister van mening, dat daartoe ten aanzien van het door hem bij beschikking van 20 januari 1966 goedgekeurde merk en type aanleiding bestaat?
6. Is de Minister, bij bevestigende beantwoording van de vragen 4 en 5, bereid de genoemde goedkeuring inderdaad in te trekken?
7. Zijn andere aanvragen ter goedkeuring van stemmachines bij de Minister binnengekomen?
8. Zo ja, is daarop reeds een beslissing genomen en hoe heeft deze beslissing dan geluid?

VRAGEN

door de leden der Kamer gesteld overeenkomstig artikel 116
van het Reglement van Orde, en de daarop door de Regering
schriftelijk gegeven antwoorden

408. VRAGEN van de heer **Geertsema** (V.V.D.) in verband met de datum van afkondiging van de beschikking inzake het gebruik van stemmachines. (Ingezonden 29 maart 1966.)

1. Kan de Minister mededelen, waarom hij pas in de *Nederlandse Staatscourant* van 22 maart 1966 zijn beschikking van 20 januari 1966 heeft doen publiceren, waarbij de stemmachine, ontworpen door de Automatic Voting Machine Corporation, werd goedgekeurd, ten bewijze waarvan op deze machine het rijkskeurmerk zou worden aangebracht?

2. Is de Minister bereid te erkennen, dat hij dientengevolge de gemeentebesturen elke mogelijkheid heeft ontnomen om tijdig vast te stellen of de machines, die immers ingevolge artikel I 27 van de Kieswet tijdig voor de verkiezingen ingericht moeten worden, inderdaad tot het door de Minister goedgekeurde merk en type behoorden?

3. Kan de Minister mededelen, of dit laatste met de gebruikte stemmachines het geval is geweest?

4. Is de Minister gerechtigd een door hem ingevolge artikel I 25 van de Kieswet verleende goedkeuring in te trekken?

5. Is de Minister van mening, dat daartoe ten aanzien van het door hem bij beschikking van 20 januari 1966 goedgekeurde merk en type aanleiding bestaat?

6. Is de Minister, bij bevestigende beantwoording van de vragen 4 en 5, bereid de genoemde goedkeuring inderdaad in te trekken?

7. Zijn andere aanvragen ter goedkeuring van stemmachines bij de Minister binnengekomen?

8. Zo ja, is daarop reeds een beslissing genomen en hoe heeft deze beslissing dan geluid?

ANTWOORD van de heer **Smallegen**, Minister van Binnenlandse Zaken. (Ingezonden 20 april 1966.)

1. Aan de in deze vraag bedoelde beschikking van 20 januari 1966 waren enkele voorwaarden verbonden, waaraan ten genoegen van de ondergetekende moest worden voldaan, alvorens het rijkskeurmerk op de betrokken stemmachines mocht

worden aangebracht. De ondergetekende ontving de gegevens, waaruit bleek dat aan de voorwaarden was voldaan, eerst op vrijdag 18 maart. Reeds de daarop volgende dinsdag is de beschikking in de *Nederlandse Staatscourant* gepubliceerd. Op 18 maart is tevens aan de Nederlandse vertegenwoordiger van de Automatic Voting Machine Corporation medegedeeld, dat op de door de A.V.M. ontworpen stemmachines volgens catalogusnummer NVM 100 het rijkskeurmerk mocht worden aangebracht.

2. Aangezien de ondergetekende er nimmer op heeft aangedrongen, dat bij de op 23 maart gehouden verkiezingen stemmachines zouden worden gebezigd, kan hem bezwaarlijk worden verweten, dat de in vraag 1 bedoelde goedkeuring niet eerder werd verleend. De verantwoordelijkheid voor het gebruik der machines bij de evenbedoelde verkiezingen berust ingevolge artikel I 24 der Kieswet geheel bij het gemeentebestuur.

3. De gebruikte stemmachines zijn nog niet onderzocht. In dit verband moge verwezen worden naar het heden gegeven antwoord op vraag 3 van het lid van de Tweede Kamer, de heer P. Voogd.

4, 5 en 6. Gelet op het uitvoerig technisch onderzoek, waaraan het proefmodel voor de goedkeuring is onderworpen, lijkt het niet waarschijnlijk, dat dit ondeugdelijk is. Eerder moet worden aangenomen, dat de gebezigde stemmachines niet geheel overeenstemmen met het goedgekeurde proefmodel. Zou dit na onderzoek inderdaad het geval blijken te zijn, dan dragen deze stemmachines ten onrechte het rijkskeurmerk, zodat zij niet bij de verkiezingen mogen worden gebezigd. Voor de intrekking van een eenmaal verleende goedkeuring, welke in beginsel niet uitgesloten behoort te worden geacht, bestaat derhalve in het onderhavige geval naar het zich laat aanzien geen aanleiding. Wel wint de ondergetekende nog advies in over de vraag, op welke wijze verzekerd kan worden, dat te bezigen stemmachines overeenstemmen met een goedgekeurd model.

7. Deze vraag wordt ontkennend beantwoord.

8. In verband met het antwoord op vraag 7 kan deze vraag buiten behandeling blijven.

Aan

de Voorzitter van de
Tweede Kamer der
Staten-Generaal
Binnenhof 1a
's-Gravenhage

Een

29 maart 1966
nr. 84.147

B.B.

B66/889

Vragen, gesteld door
het lid van de Tweede Kamer,
de heer Geertsema, inzake
stemmachines

20 april 1966

Met verwijzing naar de bij Uw nevenvermeld schrijven over-
gelegde vragen, gesteld door het lid van de Tweede Kamer, de
heer Geertsema, doe ik U hierbij toekomen mijn antwoord daarop.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

1. Aan de in deze vraag bedoelde beschikking van 20 januari 1966 waren enkele voorwaarden verbonden, waaraan ten genoegen van de ondergetekende moest worden voldaan, alvorens het rijkskeurmerk op de betrokken stemmachines mocht worden aangebracht. De ondergetekende ontving de gegevens, waaruit bleek dat aan de voorwaarden was voldaan, eerst op vrijdag 18 maart. Reeds de daarop volgende dinsdag is de beschikking in de Nederlandse Staatscourant gepubliceerd. Op 18 maart is tevens aan de Nederlandse vertegenwoordiger van de Automatic Voting Machine Corporation medegedeeld, dat op de door de A.V.M. ontworpen stemmachines volgens catalogusnummer NVM 100 het rijkskeurmerk mocht worden aangebracht.

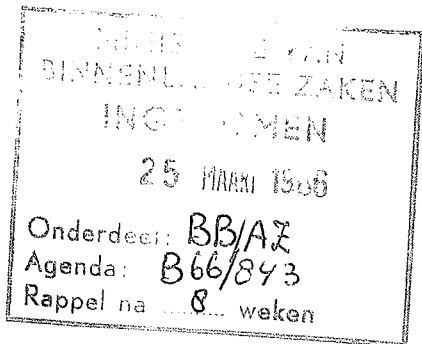
2. Aangezien de ondergetekende er nimmer op heeft aangedrongen, dat bij de op 23 maart gehouden verkiezingen stemmachines zouden worden gebezigd, kan hem bezwaarlijk worden verweten, dat de in vraag 1 bedoelde goedkeuring niet eerder werd verleend. De verantwoordelijkheid voor het gebruik der machines bij de evenbedoelde verkiezingen berust ingevolge artikel I 24 der Kieswet geheel bij het gemeentebestuur.

3. De gebruikte stemmachines zijn nog niet onderzocht. In dit verband moge verwezen worden naar het heden gegeven antwoord op vraag 3 van het lid van de Tweede Kamer de heer P. Voogd.

4, 5 en 6. Gelet op het uitvoerig technisch onderzoek, waaraan het proefmodel voor de goedkeuring is onderworpen, lijkt het niet waarschijnlijk, dat dit ondeugdelijk is. Eerder moet worden aangenomen, dat de gebezigde stemmachines niet geheel overeenstemmen met het goedgekeurde proefmodel. Zou dit na onderzoek inderdaad het geval blijken te zijn, dan dragen deze stemmachines ten onrechte het rijkskeurmerk, zodat zij niet bij de verkiezingen mogen worden gebezigd. Voor de intrekking van een eenmaal verleende goedkeuring, welke in beginsel niet uitgesloten behoeft te worden geacht, bestaat derhalve in het onderhavige geval naar het zich laat aanzien geen aanleiding. Wel wint de ondergetekende nog advies in over de vraag, op welke wijze verzekerd kan worden, dat te bezigen stemmachines overeenstemmen met een goedgekeurd model.

7. Deze vraag wordt ontkennend beantwoord.

8. In verband met het antwoord op vraag 7 kan deze vraag buiten behandeling blijven.

s= Gravenhage, 24 maart 1966

Ik heb de eer hiernevens aan Uwe Excellentie toe te zenden
 door het lid der Kamer, de Heer *P. Trogel*

bij mij, overeenkomstig art. 116 van het Reglement van Orde, ingediende

Ik neem de vrijheid U beleefdelijk te verzoeken om,
 indien Uwe Excellentie die *vragen* mondeling wens^t te
 beantwoorden, mij tijdig te willen mededelen, wanneer Uwe Excellentie
 daartoe wens^t over te gaan. Ingevolge een bij de aanvang dezer zitting
 door de Kamer genomen besluit, bestaat voor de mondelinge beantwoording
 van vragen, gedaan overeenkomstig art. 116 van het Reglement van Orde,
 gelegenheid elke Donderdag, waarop de Kamer vergadert, des namiddags bij
 de aanvang der vergadering, met dien verstande, dat, wanneer de Kamer alleen
 op Dinsdag vergadert, deze gelegenheid bestaat op Dinsdag, bij de aanvang
 der vergadering.

De Voorzitter van de Tweede Kamer
 der Staten-Generaal,

Aan *Uwe* Excellentie
 de Minister van *Interne Zaken*

24/3/66

P. Voogd — Binnenlandse Zaken

1. Is het de Minister bekend, dat in die gemeenten waar met stemmachines is gewerkt gebleken is, dat deze niet aan de verwachting hebben voldaan?
2. Is het juist, dat in die gemeenten het aantal blanco en ongeldige stemmen tot een abnormaal hoog aantal gestegen is?
3. Is de Minister bereid op korte termijn deze zaak te onderzoeken en tot herstemming, op de normale wijze, over te gaan?
4. Is de Minister niet van mening, dat het beter is om voorlopig op de oude manier te blijven stemmen en, gezien de grote financiële consequenties voor de gemeenten, geen stemmachines meer aan te schaffen?

VRAGEN

door de leden der Kamer gesteld overeenkomstig artikel 116 van het Reglement van Orde, en de daarop door de Regering schriftelijk gegeven antwoorden

409. VRAGEN van de heer **P. Voogd** (B.P.) in verband met de onbevredigende resultaten van het gebruik van stemmachines tijdens de verkiezingen op 23 maart 1966. (Ingezonden 24 maart 1966.)

1. Is het de Minister bekend, dat in die gemeenten waar met stemmachines is gewerkt gebleken is, dat deze niet aan de verwachting hebben voldaan?

2. Is het juist, dat in die gemeenten het aantal blanco en ongeldige stemmen tot een abnormaal hoog aantal gestegen is?

3. Is de Minister bereid op korte termijn deze zaak te onderzoeken en tot herstemming, op de normale wijze, over te gaan?

4. Is de Minister niet van mening, dat het beter is om voorlopig op de oude manier te blijven stemmen en, gezien de grote financiële consequenties voor de gemeenten, geen stemmachines meer aan te schaffen?

ANTWOORD van de heer **Smallenbroek**, Minister van Binnenlandse Zaken. (Ingezonden 20 april 1966.)

1. Het is de ondergetekende bekend, dat het gebruik van stemmachines op 23 maart jl. tot onbevredigende resultaten heeft geleid.

2. Het is waar, dat de aantallen op de machines getelde blanco stemmen in bijna alle gevallen abnormaal hoog waren.

3. De ondergetekende is voornemens de gebezigde apparaten aan een onderzoek te doen onderwerpen. Dit zal geschieden, zodra het onderzoek van de geloofsbriefjes van de nieuwbenoemde statenleden in de betrokken provincies heeft plaatsgevonden. Tot aan dat tijdstip mogen ingevolge artikel L 13, derde lid, der Kieswet de gebezigde stemmachines niet worden geopend. De beslissing, of in de betrokken stemdistricten tot herstemming moet worden overgegaan, berust krachtens artikel U 5, juncto artikel U 7, der Kieswet bij het lichaam, waarvoor de benoeming is geschied, in casu de onderscheidene colleges van provinciale staten.

4. De beslissing inzake het gebruik van stemmachines berust ingevolge artikel I 24 der Kieswet bij de gemeenteraden.

Aan

de Voorzitter van de
Tweede Kamer der
Staten-Generaal
Binnenhof 1a
's-Gravenhage

Een

24 maart 1966
nr. 84.133

B.B.

B66/843

Vragen door het
lid van de Tweede Kamer,
de heer P. Voogd, inzake
stemmachines

20 april 1966

Met verwijzing naar de bij Uw nevenvermeld schrijven
gevoegde vragen van het lid van de Tweede Kamer, de heer
P. Voogd inzake de stemmachines, doe ik U hierbij mijn antwoord
daarop toekomen.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

1. Het is de ondergetekende bekend, dat het gebruik van stemmachines op 23 maart j.l. tot onbevredigende resultaten heeft geleid.

2. Het is waar, dat de aantallen op de machines getelde blanco stemmen in bijna alle gevallen abnormaal hoog waren.

3. De ondergetekende is voornemens de gezigde apparaten aan een onderzoek te doen onderwerpen. Dit zal geschieden, zodra het onderzoek van de geloofsbrieven van de nieuw benoemde Statenleden in de betrokken provincies heeft plaatsgevonden. Tot aan dat tijdstip mogen ingevolge artikel L 13, derde lid, der Kieswet de gezigde stemmachines niet worden geopend. De beslissing, of in de betrokken stemdistricten tot herstemming moet worden overgegaan, berust krachtens artikel U 5, juncto artikel U 7, der Kieswet bij het lichaam, waarvoor de benoeming is geschied, in casu de onderscheidene colleges van provinciale staten.

4. De beslissing inzake het gebruik van stemmachines berust ingevolge artikel I 24 der Kieswet bij de gemeenteraden.